

PRIMA FACIE

Dit is niet het leven - dit is de wet.

**SUZIE
MILLER**

Lannoo

Dit boek bevat beschrijvingen van seksueel geweld. Deze passages kunnen voor sommige lezers als schokkend worden ervaren.

Dit is een fictief werk. Personages, instellingen en organisaties die in deze roman worden genoemd, zijn ofwel het product van de verbeelding van de auteur of, als ze echt zijn, fictief gebruikt zonder enige bedoeling om werkelijk gedrag te beschrijven.

WWW.LANNOO.COM

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

TEKST: Suzie Miller

VERTALERS: Mylène Delfos en Jet Zegers

ORIGINELE TITEL: Prima Facie

ORIGINELE UITGEVER: Pan Macmillan Australia

OMSLAGONTWERP: Hazel Lam

ZETWERK OMSLAG: KaaTigo bvba

ZETWERK BINNENWERK: Bananas

Elke gelijkenis met bestaande gebeurtenissen en/of personen berust op louter toeval.

Als u opmerkingen of vragen hebt, dan kunt u contact opnemen met onze redactie: redactiefictie@lannoo.com

© Suzie Miller & Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2024

D/2024/45/391- NUR 332

ISBN: 978-94-014-1435-7

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor alle vrouwen
die 'die ene op de drie' zijn.

Driestheid wees mijn vriend.

Shakespeare (uit *Cymbeline*)

Moed is de belangrijkste van alle deugden. Want
zonder moed kun je geen enkele andere deugd
consequent betrachten.

Maya Angelou

Het geluk is met de stoutmoedigen.

Vergilius

Ervoor

I

RASPAARDJES. STUK VOOR stuk. Klaar voor de race, alle spieren strak; strak in de kleren ook: gestoken in dure, ingetogen designergrijze of marineblauwe pakken, klassieke witte blouses, zwarte toga's. Al deze vrouwen, topjuristen, bewegen zich met een bepaald soort branie, een ironische manier om de ruimte op te eisen, een tas die van de ene schouder naar de andere heup wordt geslingerd. Nude of rode lippenstift, niet te veel mascara. Coole oorbellen en designerlaarzen, of brutale hakken, gekocht tijdens een tripje naar het buitenland. Ik bestudeer ze allemaal. Dat doe ik al jaren. Ik kopieer ze. Ik aap ze net zolang na tot ik uiteindelijk beter ben in het 'advocaat zijn' dan degenen die ervoor geboren zijn. De topvrouwen staan anders in het recht dan de mannen, subtiel anders, en het duurt even voor ik de verschillende manieren doorheb waarop zij de ruimte innemen. Al die kleine details zijn geheime codes voor 'we zijn er, maar we doen het wel op onze manier, niet zoals die aftandse kerels van vroeger'. En naarmate die details zich opstapelen, hoe zelfverzekerder je wordt, en hoe meer je je ruimte in de rechtszaal kunt claimen.

Roze en blauwe togatassen worden her en der in de rechtszaal gedropt, als trouwe honden naast hun baasjes: de blauwe zijn voor de jonkies die nog geen twintig jaar advocaat zijn, de roze zijn als een ereteken, uitgereikt door een lid van de King's Counsel aan een junior advocaat die zich heeft onderscheiden. Ik kreeg een roze en die koester ik, maar ik gebruik hem eigenlijk vooral ironisch. Zachte, dikke, witte koorden van een bepaalde lengte en textuur fungeren als hengsels; geblazoeneerd met handgestikte initialen in het enige toegestane lettertype en gevoerd met door de rechtbank goedgekeurd tijk. Een togatas was ooit een ding om trots op te zijn. Hierin droeg je je pleitnota's en ander materiaal voor de rechtbank

– waarschijnlijk hadden ze eeuwen geleden nog nut – maar nu zijn ze vooral voor de show. Het was een symbool van de elite, en hij werd doorgegeven van vader op zoon op zoon. Soms kreeg een dochter de tas van haar vader, maar die advocaten, die vrouwen die met het recht in de familie zijn opgegroeid, hebben niet dezelfde ongemakkelijke relatie met die dingen als ik; ze houden ook niet van het recht zoals ik. Ze zien het niet als een machtsmiddel zoals ik altijd heb gedaan; klampen zich er niet aan vast. Zeker, ze weten dat het ‘machtig’ is, maar de meesten zijn het recht in gegleden alsof ze zich in een oude leren fauteuil nestelden en zien het dan ook meer als een familiebedrijf, niet als een arena waar wanhopig wordt gestreden voor gerechtigheid.

Die vrouwen pik je er zo uit. Meestal doen ze geen strafrecht, geen onfrisse zaken. Niets riskants. Als ze al kiezen voor een strafrechtpraktijk, is dat meestal een tamme versie ervan, eerder gekozen uit nieuwsgierigheid dan om de levenservaring, eerder vanwege de opwindingsfactor dan de wens om je nek uit te steken voor cliënten op de laagste sporten van de sociale ladder.

Degenen onder ons die de togatas als accessoire zijn ontstegen, maken met de aktetas een veel uitgesprokener statement: zelfverzekerd, koelbloedig, symbolisch voor het feit dat we de behoefte aan een veiligheidsdekentje ruimschoots ontgroeid zijn, ons eigen kleine teken van verdienste.

Toch zijn er een aantal zaken die we allemaal gemeen hebben: dankzij de paardenharen pruiken die onze goedgekapte, in warme tinten geverfde kapsels bedekken, hebben alle vrouwelijke advocaten aan het eind van een lange dag op de rechtbank op dezelfde manier last van ‘pruikhaar’. Iets waar onze mannelijke voorgangers geen rekening mee hielden toen ze vaststelden dat dit de rechtbankdracht moest worden. De mannen kunnen zich alleen van elkaar onderscheiden met de kleur van hun stropdas; soms een ongewoon brilmontuur of een interessant horloge.

In één snelle blik weet ik wie wie is in de hal van het rechtsgebouw. Welke zaken ze hebben gevoerd, gewonnen, verloren; welke

zaken er vandaag op de rol staan. Als het een bepaald groepje advocaten is, dan is het altijd witteboordencriminaliteit in corporate finance-zaken; de juristen voor wie ze werken, lopen in hun kielzog met rolkoffers vol witte ordners.

En dan zijn er degenen onder ons die de lift naar de strafrechtbanken nemen. We lopen rondjes, met opgeheven hoofd. We zijn allemaal goed getraind en klaar voor de sprint. Niet nerveus, maar wel gespannen, als een paard: verwachtingsvol, rusteloos. Wach- tend op het startschot. De eerste om ervandoor te stuiven.

Ik loop met mijn cliënt de rechtszaal in en zie een zootje politie- agenten die zich rond de openbaar aanklager ophouden. Het is Ar- nold Lathan. Mooi. Ik ben blij dat hij het is; misschien is deze zaak te winnen. Ik knik hem kort toe en hij knikt terug. Mijn bloed be- gint sneller te stromen, maar ik moet me inhouden, me niet mee laten slepen. Arnold is altijd goed voorbereid, maar als het erop aankomt, is hij gewoon niet zo snel. De politiemannen herken ik niet. Dat is ook een goed teken. Ze hebben geen idee wat ze kun- nen verwachten.

Mijn cliënt treuzelt. Tony. Een grote kerel, fors. Dit is niet de eer- ste keer dat ik voor hem optreed, maar wel de eerste keer in een zaak als deze. De beschuldiging van diefstal met geweld steunt vol- ledig op het bewijs van één man, iemand met wie Tony vroeger voetbalde. Een onbetrouwbare getuige met een grote wrok tegen hem. Hij mag Tony niet, kijkt op hem neer. Hij heeft een verkla- ring afgelegd waarin hij voor het gemak het geweld en de bedrei- gingen die Tony van hem te verduren heeft gehad, onvermeld heeft gelaten. De politie heeft kennelijk zijn verhaal geloofd, van- daar dat we hier nu staan. Tony is gekleed zoals ik hem op zijn hart had gedrukt, maar het lijkt nog steeds nergens op. Een pak van de Primark, een goedkoop merkloos overhemd en een das die hij vast gratis bij het overhemd heeft gekregen. Maar goed, hij heeft zijn best gedaan. Al zijn tattoos heeft hij onder die laag polyester ver- stopt. Mooi. Ik vind het altijd een schok als die stoere jongens de rechtbank binnenlopen; gek genoeg zijn ze dan ineens nerveus. En

met Tony is het niet anders. Buiten op straat zijn ze de baas, zelfverzekerd, haantjes, ze herkennen elk signaal. Maar hierbinnen zijn de signalen anders en ze seinen allemaal: 'jij hebt geen macht'. Ik had Tony gezegd dat hij zijn tandenborstel maar moest inpakken en vanmorgen zei hij dat hij dat ook werkelijk gedaan had. Hij viste hem uit zijn zak, een blauwe van het Tesco-huismerk met wat pluisjes uit de zak van zijn nieuwe jas op de haren van de borstel.

Nee Tony, dat was bij wijze van spreken.

Maar u zei dat het moest –

Dat was gewoon advocatenpraat.

Zijn ogen zijn gefixeerd op mijn lippen. Hij probeert te begrijpen wat ik zeg. Ik leg het uit.

Het betekent dat de politie een sterke zaak heeft.

Maar u zei –

Tony, ze laten je heus niet je tandenborstel mee de gevangenis in nemen.

Nee?

Hij speurt mijn gezicht af naar een sprankje hoop.

Geen paniek.

Tony is bang. Bang als een klein jongetje. Maar natuurlijk. Voor hem is dit niet iets alledaags, geen vertrouwde plek. Hij heeft niet geslapen, de hele nacht zitten drinken en kotsen. Hij heeft dat overhemd moeten strijken, en zijn vriendin of zijn moeder moeten vragen om zijn das te strikken. Hij heeft waarschijnlijk de trein naar de stad genomen en bij de Mac om de hoek gegeten, zonder te weten waar hij de komende nacht zou doorbrengen. Dit is groots; hij kan een paar jaar achter de tralies verdwijnen als hij wordt veroordeeld.

Eerlijk gezegd is het handig om ze bang te houden. Ze luisteren beter, kijken een beetje naar je op, plus het fungeert als een buffer voor het geval ze de bak in draaien. Het betekent dat zodra ze weten dat de gevangenis een mogelijkheid is, jij alles bent wat ze hebben. Als we hier vandaag naar buiten lopen, ben ik zijn favoriete persoon. En als hij moet zitten, zal dat niet als een verrassing ko-

men. Ik zie zoveel van mijn broer in Tony. Niet op zijn plaats, in een vreselijke situatie die alleen nog maar slechter kan worden. Ik loop naar hem toe.

Hé, Tony.

Hij staat snel op en ik zie dat hij zweeft.

Gaat het?

Ja. Ja.

Komt er nog iemand voor je?

Hij bevochtigt met zijn tong zijn lippen. Hij is pas 25.

M'n moeder is onderweg.

Mooi zo.

Ik ben de enige hier die hij kent. We horen gelach van een groepje advocaten, een ander roept luid om zijn cliënt. Tony wordt omringd door zelfvertrouwen en macht, maar zelf heeft hij niets. Hij heeft zachte ogen en voor het eerst sinds ik hem ken, heeft hij geen kauwgom of een sigaret in zijn mond. Ik zie het kind in hem. Niet die klootzak uit het proces-verbaal van de politie, die crimineel die te veel heeft gedronken, zijn zelfbeheersing verloor en zich nu tot over zijn oren in de nesten heeft gewerkt.

Is er nog een kans dat je getuige komt, denk je?

Een ex-vriendinnetje van hem heeft alles gezien, zag dat het niet Tony was die de eerste klap uitdeelde.

Kweenie. Misschien. Moet ik haar nog 's bellen?

Ja, doe dat maar. Zeg maar dat we voor 10.00 uur op de rol staan.

Ik weet dat de kans nihil is. Ze is al een maand onvindbaar. Feit is dat ze niets met deze zaak te maken wil hebben. Veel te bang om te getuigen. Niemand wordt graag aan een kruisverhoor onderworpen. Maar als ik hem laat bellen, heeft Tony tenminste iets te doen terwijl hij op zijn moeder wacht. Wat mij de gelegenheid geeft om de belangrijkste punten nog even door te nemen, naar de wc te gaan, mijn pruiik recht te zetten en mijn make-up bij te werken.

Als Tony plaatsneemt in de rechtszaal, schuift hij zijn stoel naast de mijne aan de verdedigingstafel. Ik moet hem terechtwijzen. Ik

richt me tot hem en leg hem uit dat hij naar de beklagdenbank moet, ik wijs in de richting van de bode. Hij gehoorzaamt gedwee, hij trilt. Degene uit het proces-verbaal, die gevaarlijke, gewelddadige, dronken crimineel uit die kroeg, is dezelfde man als deze 25-jarige die staat te beven als een klein, bang jongetje. De verhalen matchen niet. Dit is de waarheid van het recht. Tony's moeder komt binnen, gaat halverwege de publieke tribune zitten. Zij is ook alleen. Zit op haar telefoon te tikken. Ik gebaar naar haar dat ze hem uit moet zetten. Ze begrijpt het niet. Ik geef het op.

Ik kijk naar de klok. Het wordt langzaam stil in de rechtbank; de rechter is laat, maar niet heel erg. Het is net over tien. Ik hoor nog geroezemoes op de publieke tribune achter me, maar nu ik aan het werk ben, verdring ik dat tot achtergrondgeluid. Ik blader door mijn papieren, schenk wat water uit de kan in een glas, orden mijn aantekeningen.

De energie in de zaak is gespannen, zoals bij elke zaak die ik doe: dit is het moment voordat het losgaat, wanneer de geladen ruimte om me heen gonst van opwinding en vrees. Hier kan ik laten zien wat ik in huis heb. Ik concentreer al mijn energie op één plek, de verdedigingstafel is van mij. Oogkleppen op; de aandacht geconcentreerd op wat er voor me ligt. Gezicht vol zelfvertrouwen, niets van af te lezen. Dit is grotendeels theater. Alle details van de zaak zitten in mijn hoofd, er is geen ruimte voor iets anders. Ik houd mezelf onder controle, houd me in, houd mijn bloed op precies de juiste temperatuur. Net onder het kookpunt. Wachten. Wachten. En dan knallen.

De bode roept:

De rechtbank.

We springen allemaal overeind, knikken respectvol wanneer de rechter arriveert. Hij neemt plaats en wij ook. De aanklager en ik, allebei op scherp op ons eigen eiland, allebei volkomen bewust van elke ademhaling van de ander, maar elkaar volledig negerend, tenzij met: 'Ik refereer aan mijn collega, de aanklager, edelachtbare.' Geen oogcontact.

We zijn uit onze box en het gaat beginnen. Het is een lange race dus ik geef nog niet alles, ik weet wanneer ik me moet inhouden. Niets is erger dan te vroeg ergens bovenop te duiken vanuit het verlangen om een punt te scoren, maar waarmee je uiteindelijk je zaak ondermijnt. De aanklager opent, gaat staan en kijkt naar de jury. Het beste waar Tony op kan hopen, is dat de aanklager zijn zaak niet rond krijgt, omdat het bewijs door de verdediging aan het wankelen gebracht kan worden en er een kans is de niet-ontvankelijkheid van de zaak in te brengen. Dat betekent dat de zaak wordt geseponeerd en Tony vrijuit gaat.

Ik heb het hele traject in mijn hoofd uitgestippeld, maar ben niettemin bereid om bij de eerste verrassing mijn hele plan te laten varen. De aanklager somt de aanklachten op. Vanachter de verdedigingstafel glijdt mijn blik, met bestudeerde onverschilligheid tegenover de beschuldigingen van de aanklager, langs de rechter. Mijn gezicht verraadt niets. Stil zitten, rug recht, focussen op wat er voor me ligt, alert, afwachtend, zenuwen gespannen. Elk uitgesproken woord verwerk ik, bevraag ik en rubriceer ik, terwijl ik er verveeld bij lijk te zitten. Ademen. Mijn ogen staan vriendelijk, maar ik luister naar elk woord, interpreteer elk fysiek signaal, zoekend naar een opening. Acteren doe je niet alleen om indruk te maken op je cliënten, niet alleen om te laten zien wie er de baas is, maar het hoort bij het spel. Met mijn hoofd schuin leun ik lichtjes achterover tegen de rugleuning van mijn stoel, maar al mijn spieren zijn aangespannen, klaar om los te breken.

Dan spot ik een opening: de getuige van de aanklager is niet meer puur de vragen aan het beantwoorden, maar begint uit te weiden over dingen die hem niet gevraagd waren. Ik zie dat Arnold, de aanklager, in de verleiding komt om iets te vragen waarvan hij weet dat het twijfelachtig is. Zijn aarzeling is essentieel. Er begint een opening te ontstaan, wachten, wachten... laat het nog ietsje meer opengaan. Nu komt het aan op wat ik in huis heb, het afwachten, de stilte voor de storm.

En daar heb je het, mijn instinct stuwt me voort, ik spring over-eind. Afgemeten, maar helder.

Edelachtbare.

Ik blijf beheerst, en er kijken ogen, ogen kijken me allemaal aan. Ik zie niemand, maar ik voel een verschuiving. Ik sta fier overeind, wacht, en de rechter zoomt in op mij. Ik hoor mijn eigen stem.

Het spijt me dat ik moet onderbreken, edelachtbare, maar ik geloof dat mijn collega, de aanklager, de getuige woorden in de mond legt. De zaak van het Openbaar Ministerie berust uitsluitend op het bewijs van deze man, deze getuige hier.

Een getuige die, zo zal de verdediging aanvoeren, bijzonder onbetrouwbaar is.

Krachtig en zeker licht ik mijn bezwaar toe, doe ik mijn verzoek om deze lijn van ondervraging niet toe te staan. De aanklager probeert zijn momentum vast te houden, ik voel de drang om meer te zeggen, maar houd me in. *Less is more*. Ik heb mijn punt gemaakt, laat ze er maar naar raden. De rechter wacht even, alsof hij zojuist ook de energie van het spel heeft gevoeld, zijn ogen rusten weer op mij: hij kent me, hij heeft me eerder in actie gezien. Is dat respect? Hij heeft al heel lang niet meer aan deze kant van de balie gestaan, maar hij houdt van de strijd, hij houdt van een gespierd betoog, en dit betoog begint vorm te krijgen. Hij buigt naar voren. Verzoek toegewezen.

Yes! Vanbinnen juich ik, maar wie naar me kijkt, ziet het niet. Mijn opdrachtgevende advocaat zit op een stoel vlak bij de mijne aan de verdedigingstafel. Hij is nieuw in de advocatuur, komt van een goede privéschool en heeft het coolste kapsel van de hele zaal. Ik heb hem totaal niet nodig, maar hij denkt van wel, dus bestudeert hij zijn aantekeningen voor het geval dat. Ik zie Tony naar me kijken vanuit de beklagdenbank wanneer ik me omdraai om weer te gaan zitten. Hij beseft niet dat ik een belangrijk punt heb binnengehaald, maar hij voelt het, een subtiele verschuiving. De getuige in de getuigenbank is iemand die Tony ooit goed heeft gekend, maar van de vriendschap is nu niets meer over. Deze man

heeft een lange weg afgelegd sinds hij en Tony samen voetbalden. Er hangt een scherpe aftershavelucht om hem heen en hij zit nu in het onroerend goed, is makelaar of zo. Hij is die 'rotzak' waar de Tony's van deze wereld altijd van verliezen. Voor Tony vertegenwoordigt deze man alles wat er mis is in zijn leven, een opeenstapeling van vijandigheden, wat heeft geleid tot dit moment waarop de getuige in de rechtszaal zit en probeert Tony achter de tralies te krijgen. Maar voor mij is de getuige gewoon de getuige, slechts een pionnetje in een groter spel.

Ik ga zitten terwijl de aanklager de ondervraging van zijn getuige hervat. Hij heeft iets verprutst en hij probeert het zo goed mogelijk op te lappen. Er zijn andere advocaten in de rechtszaal aanwezig, ze zitten op de tribune in afwachting van hun eigen zaak, gespitst op de argumenten, nieuwsgierig naar hoe iemand anders uit hun eigen clubje het doet. De rechter spreekt.

Uw getuige, mevrouw Ensler.

Dit is het moment. De getuige is van mij, o ja, de getuige is nu van mij. De man ademt in, op zijn hoede, schat me in. Hij neemt me helemaal in zich op, wat ik aanheb, hoe ik naar hem kijk, of ik het soort vrouw ben dat hij kan charmeren... of belachelijk maken. Mijn neuronen gaan af, woorden vormen zich. Ik selecteer zorgvuldig mijn zinnen, niets tussen te krijgen. De rechtszaal is stil, geladen, in afwachting. Ik zwelg in dit moment.

Stel nooit een vraag waar je het antwoord niet al op weet en laat de andere partij nooit denken dat je je zelfvertrouwen hebt verloren, tenzij dat deel uitmaakt van het spel. Ik sta op en neem even de tijd, trek mijn toga recht en knoop mijn jasje dicht. De rechtszaal is stil. Ik hoor mijn eigen stem in mijn hoofd: *Houd je hoofd koel, Tessa, houd je hoofd koel.* In mijn ooghoeken zie ik hoe de getuige me nog steeds aan het taxeren is. Hij vindt me klein, jong. Maar hij kan nog niet goed hoogte van me krijgen. Ik laat iedereen nog even één seconde langer wachten dan ze verwachten en dan barst ik los.

Het kruisverhoor is het beste van alles. Het draait allemaal om instinct. Ja, je moet alle informatie hebben en de kaart van het tra-

ject dat je gaat afleggen, maar als je eenmaal op weg bent, moet je vooral lichtvoetig zijn. Flexibel. Je ritme kiezen.

Ik richt mijn aandacht op de getuige. Ik ben alert, klaar voor het spel in het verschiet. Maar de getuige heeft geen idee wie ik ben. Het kan zijn dat hij door iemand is gewaarschuwd voor mijn trucs, maar inmiddels is hij het allemaal vergeten.

Ik stel de getuige een vraag, hij kijkt naar de rechter en geeft snel antwoord.

Ik stel dezelfde vraag op een andere manier, observeer zijn gezicht, er flikkert iets. Hij herhaalt zijn antwoord met een afwijzend handgebaar, waarna hij weer snel naar de rechter kijkt. Ik herhaal zijn antwoord. Ik kijk niet, maar ik voel dat de aanklager zich licht-jes verroert aan de tafel naast me.

Ik herhaal het antwoord nog eens, verwonderd. De getuige kijkt me nu recht aan, denkt dat ik in de war ben. Ik blader door wat papieren, laat hem denken dat ik het even niet meer weet.

Hij neemt het woord, probeert zijn antwoord uit te leggen, zijn stem klinkt neerbuigend. In het tempo van zijn woorden laat hij doorklinken dat *deze zeker een beetje traag van begrip is*.

Ik hoor mezelf ademen en dan een nauwelijks hoorbaar ingehouden gegriinnik van de aanklager.

Goed zo. Heel goed.

Opnieuw blader ik door de pagina's van mijn dossier, kijk hoe Tony erbij zit in de beklagdenbank, hij beweegt ongemakkelijk. Mooi. Ik stel een soortgelijke vraag en zie de getuige ontspannen. Hij laat zijn schouders naar achteren rollen, zijn ogen schieten in het rond, een spottende grijns. *Die weet blijkbaar niet wat ze aan het doen is*. Ik kijk naar de rechter. Uitdrukingsloos. Maar deze rechter heeft me eerder gezien, hij kent mijn soort. Hij zit rustig de voorstelling te observeren.

Vraag één.

Vraag twee.

Bezorgd kijken na de antwoorden. Dat maakt de getuige overmoedig. Hij kijkt naar de tribune, op zoek naar publiek. Werpt me